

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LVIII.

Politica în biserică.

Brașov, 9 Mai v. 1895

Astăzi avem înaintea noastră textul vorbirii, cu care Metropolitul Miron Romanul a deschis alaltă-eri congresul național-bisericesc al provinciei metropolitane gr. or. din Transilvania și Ungaria.

Vorbirea aceasta, ca de obicei scurtă, constă din trei părți, cari sunt legate strins una de alta și au ca obiect principal al preocupățiunii Metropolitului *politica*.

Este preocupat Metropolitul de politica ce se face față cu biserică din partea regimului și de politica ce s'ar face în biserică, când reprezentanții acesteia și-ar ridica glasul în contra procedurii ilegale ce-o urmărește guvernul printrinsul.

Politica, ce-o face guvernul față cu biserică o cunoscem în de ajuns. Și cumcă ea nu este nici decum priinciosă dezvoltării liniștite și normale a instituțiilor bisericesci, a constat însuși Metropolitul arătând în vorbirea sa de deschidere, că întrunirea congresului la termenul stabilit prin statutul organic a fost împiedecată de guvern "din considerațiuni politice".

Ba mai mult. Considerațiunile politice ale celor ce dețin aji potestate publică, au împins pe Metropolit, care pare a trăi numai cu grija de-a satisface dorințelor lor, să facă în Sinodul arhiepiscopalecian trecut, un pas greșit, care pôte să aibă consecențele cele mai funeste pentru biserică, decât nu se va repara. Înțelegem aici hotărârea, ce s'a luat și declararea ce s'a făcut în afacerea Cristea.

Considerațiunile politice ale guvernului unguresc au adus cu sine și trista și umilitoarea contradicțiă, în care s'a pus Escelența Sa cu propria sa atitudine anterioră, votând septemână trecută în camera magnaților, când cu desbaterea proiectului de lege pentru liberul esercitiu religionar, cu partida guvernului.

Aceleași considerațiuni îl îndemnară acum să desfășure și în vorbirea, prin care a deschis congresul, marea sa îngrijire, ca nu cumva să fiă turburate circulele politicei guvernului, prin vr'o critică dreptă a presiunilor și ingerințelor ilegale și perniciose, de cari se face culpabil acest guvern cu instrumentele sale.

Să evităm, — ăce Metropolitul, chiar și umbra unei ingerențe în afaceri strins politice și să ne ferim a da ansă la suspiciunări, ca și cum noi am voi să folosim biserică ca teren pentru acțiuni politice.

Dăr insuși Escelența Sa motivează acestă admoniare cu "considerațiunile politice" ale guvernului și cu "curențele pentru noi nefavorabile". Prin urmare după propria sa mărturisire nu se tractează aici de politica ce ar face-o membrii congresului în sinul bisericei, ci numai de politica ce-o face și vrea să-o facă guvernul față cu biserică și mijlocit, prin căpeteniile ei, în biserică însuși.

Nu e vorba dără de-o acțiune a noastră, ci e vorba de-o acțiune, ce vine din partea contrarilor noștri și care are scopul vedit și declarat de-a face drum politicii guvernului ca să intre pe toate porțile și porțile în biserică.

Și în fața acestei acțiuni amenințătoare Metropolitul nu scie să dea alt sfat reprezentanților bisericei, decât ca să fiă pasivi până la estrem și să lase și suferă ca biserică să devină teatrul celor mai funeste untiriri și ingerințe politice ale guvernului.

Pôte să tacă Congresul, când vede primejdia, ce amenință biserică?

Congresul național-bisericesc.

Sibiu, 8 (20) Mai.

(Raport special al „Gaz. Trans.“)

Congresul național-bisericesc al provinciei metropolitane gr. or. din Transilvania și Ungaria s'a deschis Duminecă la

orele 12 din zi, după serviciul divin, cu solemnitatea obișnuită. Discursul de deschidere este următorul:

Prea sântiți Domni Episcopi; Prea sti-
mați Domni Deputați Congresuali; Iubiți
Frați, Iubiți Fii sufletesci!

Congresul nostru național-bisericesc, ca suprema corporațiune reprezentativă în provincia noastră metropolitană, avea după rëndul peridodelor lui și după normele de vigore se se întrunescă încă în anul trecut, la 1/13 Octomvre 1894; el însă se întrunescă numai astăzi, și adecă într'un timp estra-ordinar, cu șapte luni mai târziu peste termenul normal.

Ce privesc amânarea acesta, un raport special al Consistoriului metropolitan se va ocupa cu detaliurile incidentului, ca congresul însuși să se potă pronunța în merit; mie-mi rămâne numai să amintesc aici, că amânarea congresului, — după cum m'am convins pe deplin — a intervenit din considerațiuni politice, pentru cari nu a putut urma la timp rezoluțiunea prea înaltă, dela care s'a făcut pendentă și în trecut convocarea congresului.

O amintesc acesta cu deosebire, pentru-ca tot-odată se vă pun în vedere motivul, pentru care trebuie să vă rog din ca-pul locului, ca la consultațiile congresului, în cari vom intra cu ajutorul lui Dumne-
deu încă astăzi, să evităm și umbra unei ingerențe în afaceri strins politice, și precum am urmat la congresele din trecut, așa și astă-dată să ne mărginim la agendele indicate în statutul nostru organic, ca nu cumva în fața curențelor pentru noi nefavorabile, prin vre-o digresiune să dăm ansă la suspiciunări, ca și cum noi am voi să folosim biserică de un teren pentru acțiuni politice.

Ori-câtă divergență de păreri să fiă între noi pe terenle vieții publice și sociale, într'una cred, că suntem și trebuie să fim strinși uniți: ca adecă să ne apărăm din toate puterile instituțiile autonome ale bisericei noastre naționale create pe bazele din statutul organic, înțelegându-se de sine, că în apărarea acestora avem să imbinăm energia cu moderațiunea, cari numai imbinare ne pot aduce rezultate salutare în luptele noastre: de aceea ni-se impune și mai tare datorința de-a ne feri, ca

să nu provocăm noi înși-ne vre-un pericol pentru instituțiile bisericesci.

Domniile Vostre veți fi sciind fără indoială, că preocupățiunile personale și pa-timile fanatiche întunecă mintea omului, încât cei cuprinși de aceste rele nu văd ade-vărul, nu voiesc să-l vadă, nu cunosc drep-tatea, nu voiesc să o aplice; aceste rele forte lăpate în țilele noastre trebuie să le eschidem din adunările bisericesci și în lo-cul lor să aducem la predominare prudența și adevărata iubire frățescă în toate consul-tările noastre, ca aceste să-și conserve ne-alterat caracterul lor bisericesc.

Recomandându-vă aceste prețuitei aten-țiuni, Vă salut cu iubire la întrunirea de astăzi, și implorând din nou ajutorul lui D-ăeu asupra acestei adunări, Congresul național-bisericesc ordinar pentru periodul anilor 189³/₄—189⁴/₅—189⁵/₆ il declar de deschis.

Afară de acesta, atât ședința I de Duminecă, cât și ședința a II de Lună s'a ocupat cu rezolvirea agendelor formale. Duminecă și-au prezentat deputații creden-ționalele, cari s'au dat secțiunilor de veri-ficare, ăr Lună s'au făcut verificările, s'au prezentat petițiunile intrate și s'a constituit congresul, alegându-și biroul definitiv și co-misiunile.

La finea ședinței deputatul V. Mangra a propus, ca discursul de deschidere să se predea pentru răspuns unei comisiuni speciale. Congresul însă a hotărât, că propu-nerea să se predea comisiunii organizătoare.

Dela un alt corespondent pri-mim următoarele amănunte despre ședința I și a II-a:

Sibiu, 7 (19) Mai.

Astăzi s'a deschis Congresul național bisericesc. 'Naainte de toate au pontificat metropolitul asistat de trei archimandriți și doi protopopi. Corul bisericesc condus de harnical măestru I. Dima. Prezenți în bi-
serică Episcopii Mețian, Popea și deputați din toate părțile. Biserica așa de plină, încât au amețit mai multe persoane și de căl-dură și de indusială.

După slujbă s'a făcut o pauză ca de 1/2 oră. Apoi ăr s'au adunat deputații în biserică, au ales trei înși, cari au chiămat

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Din epistolele lui Iunio.

Epistolele lui Iunio sunt o colecțiune de scrisori politice ale unui bărbat, care a luat parte sub regele Georg III la luptele Englezilor pentru libertate, dăr al cărui adevărat nume nici astăzi nu este cunoscut. Scrisorile acelu bărbat mistic s'au tradus în toate limbile, sunt admirate, și Arnold Ruge ăce următoarele despre ele: „Pentru de-a înțelege epistolele lui Iunio, omul n'are lipsă, decât de puțină istoriă, ceva interes politic și atăta cultură, ca să potă simți ironia, de-ăce autorul espune cele mai adănci misterii ale lumii etice într'un stil lapidar, devenit proverbial. Opul este foarte instructiv și n'ar fi iertat să lip-sescă de pe masa nici unui bărbat iubitor de libertate“.

Etă câteva pasagii mai însemnate din acele epistole:

Omul de onore lucră, ca și adevărata

religiune: se provocă la minte séu se în-crede modest în documentul intern al con-sciiinței sale. Inșelătorul folosescă în loc de dovadă, arbitriu; ordonă tăcere, unde nu pôte convinge, și-și lătesce părerile sale prin sabiă.

Epist. Iun. pag. 289.

Nedreptatea, ce se comite față cu un singuratic individ, câte-odată folosescă po-porul. Faptele sunt în stare a-ne neliniști mai mult, decât cele mai periculoase prin-cipii.

Cătră Lordul Mansfield, pag. 279.

Volnicia și asuprirea acasă, se pôte susține numai prin tradare față cu străin. Editorului lui „Advertiser“, pag. 309.

Pe un popor înțelept și nobil îl in-digneză și cea mai mică umbră de asu-prise și de regulamentare neconstituțională, fiă acesteia sprijinite de guvern séu fiă în-velite sub masca unei curți judecătoresc. Înțelepciunea și boldul de esistență trebuie să înduplece toate caracterele, ca aceste să lucre comun chiar și cu bărbatul, a cărui

purtare n'o aprăbă, dăr pe care îl văd, că e persecutat într'un mod, ce nuse pôte jus-tifica prin adevărul spirit al legilor.

Iun. cătră Lordul Mansfield,
pag. 32.

Nici un réu nu este așa de mare, ca el de sine singur să potă duce pe un po-por la desperare. Nu bóla, ci medicul, nu coincidință spontană a împrejurărilor nefe-ricite, ci singur numai mâna destructivă și stricaciósă a guvernului pôte duce pe un popor întreg la desperare.

Iun. cătră editorul lui „Ad-
versiter“, pag. 21.

Simțul de onore și prostia au fost atât de îndelung timp ținute ca identice, încât a ajuns în credit contrarul acelora, și acum fiă-care mișel își inchipuesce, că e un bărbat de spirit.

Cătră ducele de Grafton,
pag. 99.

Chiar și sub cel mai arbitrar regim se lasă curs liber administrărei drepte; su-pusul unui astfel de guvern este, ce e drept, răpit de dreptul de-a lua parte la legis-lațiune, dăr totuși e scutit prin lege.

Iun. cătră edit. lui „Adver-
siter“, epist. 30.

Dacă se observă, că plângerile unui popor brav și puternic cresc în raport cu nedreptatea, pe care el o are de suferit; decât, în loc de-a căde în supunere orbă, el se ridică pentru a-se opune; atunci în cu-rând va sosi timpul, unde or și care con-siderațiune secundară trebuie să cedeze si-guranței monarhului și binelui general al statului. Este un moment de gravitate și de pericol, în care lingușirea și fățaria nu mai pot înșela, și chiar și prostia nu se lasă sedusă.

Cătră edit. lui „Adver-
siter“, ep. 35.

Onorea regelui este onorea poporului. Un caracter curat și nepătat nu înțelege numai simțul de onore, care nu voescă să ofenseze, ci și simțul de sine, care nu vo-esce să suferă ofensă. După cum în ces-tiunea acesta se pôte vorbi despre singu-ratic séu despre totalitate, în acela-și ra-port cresce pacea, independența și sigu-ranța. Creditul privat însemnă bunăstare,

pe Metropolit și Episcopi să deschidă congresul. Archiereii au fost primiți cu viue întempnări de „să trăiască“.

A urmat cuvântarea de deschidere a Escelenței Sale Metropolitului, care a făcut în genere o impresiune deprimătoare.

S'au designat 9 notari în mod provisor, din fiă-care diecesă 3. Apoi s'au prezentat actele electorale, cari s'au dat spre verificare: cele din Archidieceasă deputaților din Arad, cele din Caransebeș deputaților din Archidieceasă, ér cele din Arad deputaților din Caransebeș.

Și-au prezentat credenționalele 56 de deputați, cari s'au constituit în secțiuni de verificare stante sesione.

Lucrările și le-au continuat la 5 ore după prând.

Sibiū, 8/20 Mai.

Sedinta a II congresuală s'a deschis p. la 11 ore de Esc. Sa Metropolitul.

S'a autenticat protocolul sedinței precedente. După aceea a raportat secția deputaților din Archidieceasă, care a verificat mandatele deputaților din Caransebeș; raportor Tordoșanu. Cei din Arad pe cei din Archidieceasă prin raportorul său V. Mangra. În fine cei din Caransebeș pe cei din Arad, raportor Tr. Barzu.

Tôte trei au verificat 61 de deputați, éră la comisia de verificare permanentă au avisat tôte la olaltă 13 acte de alegere, cari fiă-care aveau câte o scădere.

Președintele enunță, că s'au verificat atât deputați, că Congresul pôte lua concluse valide.

Se pune la ordinea zilei constituirea și se aleg definitiv în birou de notari definitivi 9 inși, câte 3 din fiă-care diecesă, și adecă trei din cler și 6 din mireni, cei mai tineri din Congres. Protonotariu: M. Voileanu.

După aceea s'au constituit comisiunile și după o pauză de 10 minute s'au ales comisiunile următoare: cea organizătoare, bisericescă, școlară, financiară, petiționară, bugetară tot din câte 9 membri; cea verificătoare din 3 membri; în fine comisiunea specială pentru fundațiunea Gojdu tot din 9 membri. A urmat apoi prezentarea intratelor:

S'au prezentat 10 credenționale parte din partea unor deputați sosiți astăzi, parte ale unora, cari le-au trimes prin poștă fără a-le presenta.

16 deputați au cerut concedii; tôte cererile, afară de cele ale deputaților încă neverificați s'au admis.

Presidiul prezintă rapórttele consistoriului metropolitan atât al plenului, oât și cele ale senatelor, atât despre activitatea dezvoltată dela 1891 încóce, cât și despre îndeplinirea unor decise congresuale. Fiă-care causă s'a avisat la comisiunea competentă.

A urmat apoi prezentarea petițiilor private, cari s'au transpus comisiunii petiționare.

În fine deputatul V. Mangra face propunerea a se da răspuns la cuvântarea

onórea publică, siguranță. Péna ce împodobesce pasărea majestóasă, îi ajuta la sbor; rupei-o, și atunci o legi de pământ.

Cătră edit. lui „Advertiser“, ep. 43.

În general se nu se respingă prietinia ori serviciile fiă-cărui, care diferă într'o părere, séu alta de noi. În cestiuni publice este fórte puțină probabilitate, ca párerile și principiile se consune pe deplin. Și cu tôte acestea fiă-care e în stare să contribuască cu ceva la capitalul comun, și contribuția niméruiă se nu se respingă. Dēcă o sémă de ómeni nu posed virtúți, atunci se ne folosescă vitiile lor. Nu-mi pasă, că fel de simțăminte nutresce un patriot, numai el să apere acele măsurii, cari sunt binefacătoare pentru societate: la purtarea sa este interesată națiunea, motivele sunt ale lui proprii.

Epist. 50.

V. S.

de deschidere a președintelui. Se avisază comisiunii organizătoare.

După cum vedeți și sedinta de astăzi a trebuit jertfítă formalităților.

Două autografe.

Fóia oficială publică următoarele două autografe presinale:

I.

Iubite br. Bánffy! De-odată cu absolvarea, la propria rugare, dela postul de ministru al casei Mele și al afacerilor externe a generalului de cavaleriă conte August Kálnoky, numesc ministru al Casei Mele și la afacerile externe pe contele Agenor Goluchowski, ambasador și ministru plenipotențiar estra-ordinar, dându-i președinția în consiliul comun de ministri și tot-odată dignitatea de consilier intim, despre ceea ce te încunoscítez prin acésta.

Dat în Viena, 16 Mai 1895.

Francisc Iosif m. p.

Baron Bánffy m. p.

II.

Iubite conte Goluchowski! Te numesc ministru al casei Mele și ministru al esternelor, încredințându-te cu președinția în consiliul comun de ministri, și-ți dau tot-odată demnitatea de consilier intim, liberă de taxă.

Dat în Viena, 16 Mai 1895.

Francisc Iosif m. p.

Kálnoky m. p.

Proiectele bisericesci.

— Guvernul în retragere. —

Votul camerei magnaților asupra celor două proiecte bisericesci politice (liberul esercitiu religionar și receptiunea) au avut de urmare, că guvernul s'a hotărît să primescă deliberarea camerei prin care s'a respins neconfesionalitatea și reciprocitatea. Etă ce anunță în privința acésta oficiósa „Keleti Ertesítő“:

În sedinta de Lună (ieri) a parlamentului, guvernul va arăta punctul de vedere al Camerei magnaților cu privire la cele două proiecte bisericesci politice. În cerourile deputaților e generală párererea, că cu privire la receptiunea guvernul va primi hotăririile camerei magnaților și va asterne spre sancționare proiectul așa cum l'a stilisat camera. Ce privește § 2 (din receptiune), care a fost respins, precum și §§ respinși din proiectul despre liberul esercitiu religionar, o considerabilă parte a majorității își dă silința a determina guvernul, ca să astérnă spre sancționare textul proiectului stabilit de camera magnaților, ca în tótă forma să pótă fi ridicat la valóre de lege. Paragrafi respinși de Camera magnaților să-i introducă în codicele civil, la care lucréză acum ministru de justiția. Prin acésta s'ar incheia acțiunea politice bisericesci și s'ar pune capét și agitațiunei îndreptate contra ei.

Așa-déră Bánffy ar fi ajuns să se debaraseze și de acésta belea. Ce vor dice însă nașii proiectelor bisericesci: Szilagyi, Wekerle și Csaky? Vor fi ei óre aplecați să lasă pe Bánffy a le trimite ciungăriți copii spre confirmare?

Răspuns la interpelări.

Precum s'a arătat în scirea noastră telegrafică de ieri, clubul partidei liberale a ținut Duminecă séra o conferență, în care ministru președinte Bánffy a indicat în liniamente generale răspunsul, ce-l va da la interelațiile lui Helfy și Ugrom în afacerea Agliardi.

Bánffy, după-ce dice, că va da acest răspuns, accentuă, că răspunsul acesta va consta din înșirarea simplă a faptelor pe-trecute. Dice apoi, că guvernul se ține și acum strins de programul, pe basa cărui înainte cu patru luni a luat asupra-și con-

ducerea afacerilor statului; că în cestiunile bisericesci politice va ține cu tótă hotărârea la aceea, ca proiectele deja sancționate să se ridice la valóre; că guvernul, alipindu-se strict de basa dela 1867, va conduce afacerile interne ale Ungariei pe calea progresului, ér în privința afacerilor externe se va conduce de principiile, conform cărora s'a aplicat și până acum § 8 din art. de lege XII dela 1867, care a garantat timp de 28 ani interesele și drepturile țării. El însă nu contéză la succes, decât atunci, când partida îl va împărtași de încrédere deplină și sprijin eficee.

Ministru *Wlassics* dice, că hotărârea camerei magnaților cu privire la cele două proiecte bisericesci, va aduce-o la propunere în parlament așa, ca ea să pótă fi debătută încă în decursul săptămânei. Guvernul se alipesce strins la *integritatea principiilor*, și astfel voiesce să aducă proiectele la valóre de lege.

În sedinta de ieri a dietei, contele Albert Apponyi a ridicat exceptiuni, că autograful privitor la dimisia contelui Kálnoky nu este contrasemnat, cu tôte că ministru de externe este un ministru constituțional. Acésta este o apariție tristă, cu atât mai vortos, că motivele, de cari se face amintire în autograful pré înalt, par a atinge dreptul public al Ungariei. Încheiând Apponyi întreabă, decă ministru președinte Bánffy a avut înriurintă asupra numirii noului ministru de externe.

Bánffy răspundând dice, că de 28 ani încóce se dau astfel de autografe, fără a fi contrasemnate. Ce privește motivele de demisionare a lui Kálnoky, ele sunt de natură prea subiectivă, decât să fiă lipsă de lámuriri. Ce privește § 8 din art. de lege XII dela 1867 Bánffy dice, că nu e nevoie să începă negocieri, deórece dispozițiunile respectivului § s'au validat timp de 28 ani de către tóți ministri președinți ai Ungariei. La celelalte nu află de lipsă a reflecta.

SCRIRILE ZILEI.

9 (21) Mai.

La instalarea Metropolitului Mihalyi, după informațiunile lui „Bud. Tud.“, guvernul va fi reprezentat prin *Szathmáry György*, consilier în ministerul instrucțiunei publice. La instalare vor lua parte, în corpore, și funcționarii administrativi ai comitatului Albei inferioare, în frunte cu vice-spanul *Csató János*.

—o—

Studentii románi dela universitatea din Cernăuți, cari au luat parte la Congresul studenților románi din Constanța din anul trecut, după interogatorii mai lungi, pe basa unui raport a consulului austriac din Iași, au fost citați zilele trecute înaintea Senatului academic al universității, unde li-s'a dat din partea Senatului o *dojană*, pentru-că au luat parte la acel congres. Studentii la rëndul lor au declarat, că nu acceptéză acésta *dojană*, oi recuréză la instanțele mai înalte, dice „Gazeta Bucovinei“.

—o—

Comitatul Mureș-Turda și-a ținut adunarea generală de primăveră la 19 Mai în Tergu-Mureșului; s'a votat „*încrédere și recunoscínță*” ministru președinte *br. Bánffy* pentru patriotice activitate dezvoltată în zilele critice din urmă, prin care s'a nisuit a apăra drepturile națiunei; s'a aprobat hotărârea mai multor comune de-a înființa *școle de stat*, s'a recomandat pentru aprobare hotărârea, de-a muta tégul săptămânal din *Bandul de Câmpia de pe Sâmbăta pe Merourea* etc.

—o—

Pelerinagiul la Florica. În 4 (16) Mai s'a făcut un pelerinagiul la mormântul marelu patriot *Ión Brătianu*, ale cărui oséminte odihnesc la *Florica*, moșia familiei Brătianu, situată aprópe de Pitești, pe malul stâng al Argeșului. Multime mare de cetățeni din diferite părți ale țării s'au dus la Florica, unde prin ceremonii religioase și prin rostire de discursuri festive s'a serbat a patra aniversare a morții lui I. Brătianu.

Regele Carol a fost reprezentat prin adiutantul regal major Istrati, ér clerul prin P. S. Sa episcopul *Partenie* al Dunării de jos, care a sêvrșit ceremonia religioasă asistat de preoți și de diaconi. De față au fost fruntașii partidului liberal și numeroși studenți, în frunte cu membrii comitetului național studentesc.

—o—

Starea séménăturilor. Pentru agricultorii din Transilvania și Ungaria, anul acesta e fórte puțin promițtor. În multe părți séménăturile de tómnă au perit cu totul; la noi în ținutul Brașovului mai ales séménăturile de tómnă au fost cu desevîșire nimicite, așa că agrii au trebuit să fiă în primăveră din nou arați și séménați cu alte cereale. A urmat apoi în primăveră o secetă îndelungată, care în părțile Brașovului s'a simțit mai puțin, în tóte celelalte părți ale Ardelului și Ungariei însă a împedecat vegetațiunea aprópe total. Vermii și insectele s'au înmulțit în urma acésta pretutindenți, cu deosebire rapița a fost în mai multe locuri cu desevîșire nimicită de pureci. În fine plóia de Sâmbăta trecută, care s'a estins aprópe peste tótă țera, a mai adus óre-cari speranțe agriculturilor. Mai tare a ploat în comitatele de dincolo de Dunăre, mai puțin în părțile sudice ale Ungariei, ér în Ardel au fost unele părți, ca d. e. ținutul Sibiului, unde Sâmbăta trecută mai că n'a ploat de loc. Din contră la Clușiu a fost mare tempestate, ér la *Bistrița* o adevérată ruptură de nori. Temperatura a scădút în urma ploiei de Sâmbăta fórte tare, la Șemniț, *Csaktorny* și alte părți a cădút chiar și zăpadă, care mai ales la pomi a stricat fórte mult. În părțile Brașovului avem acum un timp de primăveră plăcut și fórte priincios; eri după prând și aț-nópte a ploat din nou. ér aț, când scriem acestea rënduri, avem și cu sóre și călduróasă. Cu tóte acestea însă, după rapórttele din diferitele părți ale țerei, vom avé anul acesta o recoltă mult mai slabă, ca anul trecut.

—o—

Dela Băile române. La Govora au început lucrările pentru mărirea stabilimentului de băi, scrie „Timp.“ Aceste lucrări constau din construirea a 18 cabine de băi — pe lângă cele 20 esistente și două piscine, — apoi din construirea unei săli de așteptare, a bioururilor administrației, a saletor de inhalatii și saletor speciale de masajiu, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Tot odată se lucréză cu multă activitate la construirea a două rezervorii făcute în ciment, sistem *Monier* perfecționat. Aceste rezervorii, unice până aci în România sunt destinate pentru conservarea apei iodurate în cantități fórte mari, 2 milioane litruți. D. inginer V. Pușcariu, șeful stațiunei balneare Govora, a trimis spre analiză ministerului român de domenii două damigene cu apă minerală din cele două surse descoperite și socotite ca bune, mai ales pentru cura internă.

—o—

Censură de avocat. D-l Dr. *Vasilii Ramonțian* a făcut în 15, 16 și 17 l. c. *censura de avocat* cu bun succes, în Tergu-Mureșului. — Felicitările nóstre.

—o—

Guvernul și Archiepiscopil din Agram. „*Hazánk*“ scrie, că Archiepiscopil Agramului, *Posilovici*, a mers la Viena, în cauza împlerii scaunului episcopesc din Zengg. „Guvernul, — dice numita fóia — nu va suferi fără a dice un cuvânt asupra acestor tratative, ce se fac fără scirea lui“. — Magna petis Phaeton.

—o—

Încăerare politică. Din *Antwerpen* se telegrafieză, că alaltăeri după améđi membrii cluburilor *catolice și liberale* s'au luat la cértă și s'au încóerat. Politiia alungându-i a arestat mai mulți dintre ei. Când poporul voia să libereze pe deținții cu forța, poliția a folosit arma. Mai mulți au fost răniți.

—o—

Bateria și circulația monetelor noué. Fóia oficială ungróscă publică conspectul *Curții de compturi* asupra baterii și circulației monetelor din primul pătrar al anului

1895. După acest conspect monede de argint de câte-o coronă s'au bătut 36,477,793 bucăți până la finea anului trecut, ér până la finea primului pătrar din 1895 s'au bătut 5,112,190 bucăți și astfel până la finea acestui pătrar s'au bătut total 41,589,983 bucăți. Din acestea s'au pus în circulație până la finea anului trecut 35,761,723 corone, ér în anul curent 3,000,000. Tot în acest timp s'au bătut filerî de nickel de câte 10 și 20 în valôre de 17,966,654 corone și 40 filerî, din cari 11,977,480 corone 40 filerî, punându-se în circulație, au mai rămas la finea pătrarului a. c. 5,989,174 corone și filerî.

—o—

Logodne. Din Brăila ni-se anunță logodna zelôsei profesôre, d-ra *Alexandrina Christu*, amabila fiică a d-nei Maria Christu din Brașov, cu d-l *Teodor Nicolau*, profesor în Brăila. — D-l *George Ursu*, notar de cerc în Ohaba, s'a logodit la 16 Mai n. c. cu d-ra *Hermia Morariu*, fiica fostului notar de cerc din Vad.

Adresăm tinerilor părechî cele mai sincere felicitări.

—o—

Concertul d-sôrei Maria Rosenkranz, cunoscută bine publicului brașoven, după cum suntem informați, se va da la 31 Mai. Atragem atențiunea publicului asupra debutului tinerii artiste, care în mai multe orașe, unde se produse, a secerat multe laude.

—o—

Musica orășenescă va da Joi séra un concert în otelul „Europa“. Inceputul la 8 ôre. Intrarea de persoană 30 cr.

Academia Română.

Institutul Otteteleșanu. Cu începerea viitorului an școlar 1895—96 se vor primi cinci-spre-dece fete în Institutul de fete fundat de Ión Otteteleșanu și înființat de Academia Română în Bucuresci, sub înaltul Patronajiu al M. S. Regelui Carol, căroră li-se va da, conform dispozițiunii testamentare a réposatului fondator o creștere casnică și instrucțiunea cuvenită unei „bune mame de familiă, fără pretențiuni séu lux“.

Cursul va fi de 5 ani, în timpul căroră elevele vor avé totă întreținerea în Institut.

Sunt admise în Institut copile pe deplin sănătoșe, cari au trecut de 11 ani, dér n'au împlinit încă 14 ani, au pregătirea ce se dă în șcôlele primare din România, și sunt născute din părinți români séraci.

Părinții aspiranțelor ori reprezentanții legali ai acestora au sé trimiță, până la 1 August 1895, cererile, însoțite de *act de nascere*, *act de paupertate* și *atestat școlar* despre cele patru clase primare, la *Academia Română* (calea Victoriei, Nr. 135.) pentru *comisiunea fundatiunii Otteteleșanu*, care, esaminând actele și luând informațiunile ce va crede de cuviință, va dispune ca concurențele, ce îndeplinesc condițiunile mai sus precisate, sé fiă supuse la un esamen de primire, prin care se va constata gradul de pregătire în ceea ce privesce cetirea și scrierea, analiza etimologică și cea sintactică, cele patru operațiuni, geografă și istoria țerilor române.

Resultatele esamenului se vor supune, împreună cu tôte actele, printr'un raport Augustului Protector al Academiei Române, Majestății Sale Regelui, căruia îi aparține a decide.

Esamenale se vor face în localul Academiei la 4 Septemvre, ér cursurile vor începe la 18 Septemvre 1895.

Intempinare.

Năséud, în Mai 1895.

(Urmare.)

Prin urmare d-l Barițiu n'a putut aduce prin pensionarea d-sale fondul „întru o mare perplexitate“, și nu și-a bătut joc „în modul cel mai mășav de grănițeri și ce este al grănițerilor“, după cum se încercă a se sustine acolo, când la provocarea administrațiunei fondurilor și-a înaintat rugarea de

pensionare, în urma căreia, după un serviciu de 31 ani recunoscuți, a fost pensionat cu întreg salariul avut: ci plăsmuitorul ori plăsmuitorii acelei corespondențe dau probele cele mai nejustificate de netoleranță față de d-sa și își bat în acel mod mășav joc de buna credință a cetitorilor „Gazetei“, făcându-le împărășiri nereali, cu scopul de a lovi în persóna lui Barițiu și a-și justifica odiul, ce-l au față de „țeranii“. Acea nu-l dore, și nu i-se pare lucru nedrept anonimului corespondent, ce soie și el fôrte bine, că un ampoiât al fondului, după 10 ani de serviciu, a fost pus în pensiune cu salariul întreg — fără de a avé recunoscuți alți ani de serviciu.

Tot așa de nebasată este și imputarea ce-i se face d-lui Barițiu, pentru-că a primit postul de director la societatea: „Aurora“, pentru-că acest post nu l'a optat d-sa, fără l'a primit numai la rugarea membrilor acelei societăți pentru-ca sé scapae acel institut de bani dela discreditul unde ajunsese sub antecesorul d-sale, și n'a primit acel post, precum se intenționează a se sustine, îndată după pensionare, ci abia la 1893, după-ce se restaurase 5 ani. Dovada cea mai eclatantă despre aceea, că la rugarea altora a primit acel post este, că la anul și-a dat de bună voiă dimisia din acel post, aducend ca motiv, că nu-i permite starea sanitară, ca sé mai stea acolo.

Se vede din aceste, că și aci este o mistificare la mijloc. Va fi avut pôte corespondentul anonim vre-un client, pe care l'a durut inima după acel post, pe când îl ocupase d-l Barițiu.

II Causa personală. Atacurile cele mai vehemente se tac în aceea corespondență la adresa mea, și acestea se încercă a mi-se face pe motivul: *că eu am comis un fapt rușinos, care pôte sé aibă urmări fôrte triste pentru acest ținut, când am așternut recuse contra otăririlor comitetului fondurilor cu privire la decenal și cortelul meu din edificiu gimnasial.*

Déră cu intențiune se retac acolo momentele cele reali, cari au impus de necesitate acele recuse, ér cele ce se produc, éráși cu tendență se produc neesact. De aceea în următoarele voiă face, pe basa de acte publice dela administrațiunea fondurilor, o espunere a acestor două cause umflate cu atâta patimă în sus citata corespondență. Pentru autenticitatea datelor, ce voi comunica, primesc răspunderea.

Comitetul fondurilor centrale scolare și de stipendie din districtul Năséudului, în ședința sa dela 28 Septemvre 1894, cu ocasiunea pertractării budgetului pro 1895, a adus două otăriri, cari m'au privit pe mine personal, și anume: una la p. XIII al protocolului de ședință la Nr. 444 a f. sc. o. d. ex 1894, prin care mi-s'a denegat decenala cerut; cea-altă s'a adus la p. V al aceluiași protocol, în care mi-se impune, ca sé plătesc 4 fl. la lună chirie dela finea lui Iulie 1892 pentru chilia, ce o am dela directorul gimnasial, dintre chiliile, ce sunt destinate pentru cortelul séu în natură în noul edificiu gimnasial.

Prin aceste hotăriri, cari mi-s'au înmanuat la 31 Octombrie 1894, m'am simțit scurtat și asuprit, și în timp legal am insinuat și înaintat la administrațiunea fondurilor recuse motivate contra acestor otăriri, și anume cel dintâiu față de decenal l'am înaintat prin direcțiunea gimnasială, pe care oale mi-a venit și rezoluția, ér al doilea, față de cortel, l'am așternut de-a dreptul la administrațiune.

Ambe recusele au fost instruate cu documentele de lipsă, au fost motivate și adresate către Esceleța Sa D-l Ministru r. u. pentru culțe și instrucțiunea publică și se află la administrațiune sub N-rii 801 și 802 a. f. sc. o. d. ex 1894.

Sôrtea lor la administrațiune a fost, că ambele au fost puse la dosar, după cum se vede la Nrii 821 și 868 a f. sc. o. d. ex 1894, sub cuvântul, că *contra hotăririlor comitetului nu se permite recurs pentru cel ce nu e tot de-odată și membru în comitet.* (Pe acel timp nu eram membru în comitetul fondurilor.) Și numai cu mare greu și la insistența Il. Sale Comitelui suprem din Comitatal Bistrița-Năséud, carele în această

calitateesercéază dreptul de supremă inspecțiune asupra administrațiunei fondurilor, — au ajuns sé fiă înaintate la Înaltul ministriu însoțite de reprezentațiunea comisuniunii fondurilor de sub 934 a f. sc. o. d. ex 1894, în carea în mare parte cu denaturarea faptelor se face încercare a răsfrânge argumentele din recuse.

Urmarea fî, că Înaltul ministriu, pe basa acluselor autentice și a motivelor reali aduse în acele recuse, prin ordinațiunea de d-to 12 Faur 1895 Nr. 3930 ex 1895 a sistat esecutarea concluserilor suscitate ale comitetului, și a dat loc petitelor mele, precum se vede la Nr. 169 ex 1895 a f. sc. o. d. De aicea atâta supérare! Hinc illae lacrimae!!

Documentele și motivele, ce am adus întru spriginerea justetei petitelor cuprinse în aceste recuse, sunt produse tôte pe basă de acte autentice, emanate dela administrațiunea fondurilor. Acestea sunt următoarele:

1) **Față de îndreptățierea la adausul decenal.** Am fost denumit de profesor la gimnasiunul superior fundatiunal din Năséud la 24 Noembre 1885 prin decretul de d-to 28 Noembre 1885 Nr. 1010 a f. sc. o. d. ex 1885 și am depus jurământul la 30 Nov. 1885. Dovadă actual Nr. 1027 a f. sc. o. d. ex 1885.

Astfel am întrat în funcțiune, și de atunci până aci funcționez ca profesor la acest gimnas fără intrerupere. Prin urmare în anul curent 1895 în Noembre împlinesc de cece ani în serviciu profesoral la acest gimnas.

Continuitatea de serviciu profesoral de atunci și până aci în decurs de de cece ani cu cel curent este dovedită în actele, ce se află la administrațiunea fondurilor sustinător sub Nrii: 1010/885; 650/886; 658/887; 718,1070/887; 499/888; 367 și 618/889 și se arată și în lista mea de cualificațiune, ce se află la direcțiunea gimnasială.

Prin tôte aceste — după normele în vigóre — mi-s'au ascurat și am întrat în tôte drepturile unui profesor ordinar definitiv, avend a mi-se calcula tot timpul de servit atât la decenal, cât și la pensiune din Noembre 1885 încôce. Și după-ce de atunci și până aci nu am intrerupt nimica — căci concediul de câte-va luni pentru facerea censurei încă mi-s'a dat ca profesor după-cum dovedesce actual de mai sus sub Nr. 658/887 — așa în Noembre 1895 împlinesc serviciu profesoral la gimn. superior fund din Năséud de cece ani și după împlinirea acestora și mie mi-se compete adausul decenal, precum s'a urmat față de tôți ceia-alți colegi ai mei.

Încercările, ce s'au făcut, de a mi-se subtrage din serviciu lunile de vacanță, ca sé nu am anii de cece compleți, ori de-a mi-se subtrage tot în acest scop cele câte-va luni, cât fui în concediu legal pentru depunerea censurei profesorală și în cari din plata mea au fost plățiți profesorii, cari m'au substituit, — sunt fără de nici o basă, după cum dovedesc actele citate mai sus. Din contră dovedesc numai o animositate nejustificată față de mine, căci niciari și nimerui nu i-se detrag atari intervale de timp, ba chiar la administrațiunea fondurilor s'au calculat la serviciu și la decenal pentru un alt profesor și ani întregi petreacuți la universitate.

(Va urma.)

Literatură.

A apărut:

„Musa română“, fôia musicală și literară, proprietar și redactor Iacob Mureșianu, profesor de musică și cãntări în Blășiu. Nr. 4 din Aprilie are în partea literară: Gioachino Rossini (urmare) de Dr. R. Noutăți; Poșta Redacțiunei. În partea musicală: O clipă (noveletă) de I. Mureșianu; de pe Mureș, de Elena Muntean și Dichița (din Bănat) de Elena Muntean.

NECROLOG. Eva Boieriu n. Gabor ca soție, Luisa Boieriu ca fiică, Carol Slavik ca ginere și Ioan și Carol Slavik, ca nepoți, cu adenoă durerere anunță, că prea scumpul soț, tată, socru și moș George Boieriu, proprietar, membru în comisiunea municipală și curator al bisericeii gr. or.

din Făgăraș, în 17 Mai n. c. la ôrele 3 dim., după scurte suferințe, și-a dat nobilul suflet în mânilor Creatorului în etate de 58 ani. Rămășițele pămêntesci s'au înmormântat în cimiteriul gr. or. din Făgăraș. Fi-i țerena ușoră!

DIVERSE.

O epistolă a Iui Napoleon I către fratele séu Iosif. În posesiunea lui Livie Ramolino, judecător în orașul Bastia de pe insula Corsica, se află două epistole, adresate de către Napoleon I fratelui séu Iosif Bonaparte. Ramolino e o rudă a mamei lui Napoleon, Letiția, care ca fată a purtat același nume de familiă. Una dintre amintitele epistole ale lui Napoleon datéză din 22 Iunie 1792, pe când era oficier în artileriă, și când o lună mai înainte la dorința ministrului de resbel a fost permutat dela Corsica la Paris. În această epistolă sunt unele detaliuri până acum necunoscute, cari ilustréză fôrte mult atitudinea și părerile lui Napoleon din acel timp revoluționar. El scrie între altele următoarele: „Lafayette a înaintat conventului național o scrisôre, îndreptată contra Iacobinilor. Multî dic, că scrisôrea e falsificată, și în tot casul ea e curiôsă. Lafayette, o mare parte dintre oficieri, clasele mai alese, regele, ministrii și minoritatea conventului național stau pe o parte, până când Iacobinii, majoritatea deputaților și mulțimea poporațiunei forméză cealaltă partidă. Iacobinii combat pe Lafayette, numindu-l un monstru ucigaș și om de nimica. Ei sunt o societate sêlbatică, care nu posedă mînte sănătôșă. Alaltăeri veniriă în număr de 70.000, armați cu pari, furci, pusce, țape și bastône cu cuie, înaintea parlamentului, pentru de-a înainta o petițiune. De acolo merseră la regele. Tuilerile erau închise și prin grădinile, asemenea închise, erau postați spre apărare 15.000 de gardiști naționali. Aceștia au fost însé asaltați, gratiele s'au rupt și o ușă a palatului a fost spartă. Spre odăile familiei regesci s'au îndreptat tunurî. Regelui i s'au predat două cocarde, una albă și una tricoloră. „Alege“, îi strigă horda turbată, „séu tu domnesci aci, séu în Coblența!“ Regele rămase liniștit și și puse pe cap o căciulă frigiană, asemenea făcură și regina și daufinul. Năvălitori pretinșeri apoi dela regele, sé bea cu ei împreună, și rămaseră patru ôre în palat. E greu de sciut, ce se va alege din imperiu sub astfel de împrejurări. Aci îți trimiț un esemplar din jurnalul de modă, predă'l Pauletei. Am văduț epistola curiôsă a lui Massaria. Trebuie sé avem mare interes, pentru de-a né face populari în Trena, spune-i și lui Lucian și lui Fesch, sé lucre în direcțiunea acestă. Catano de Calbi e aci în Paris; jôcă cărți totă ziua, pierde tot mereu, și a ajuns acolo, încât a trebuit sé și vëndă hainele. De present are numai un rând de vestiminte. De trei ani nu și-a văduț fiica. Ea crede, că el e în Corsica...“

Ultimul vals dansat de Bismark. Madame Carette, una din damele dela curtea împărătesei Eugenia, istorisesc în memoriile sale următôrea întâmplare: „La balul cel mare, care s'a dat la anul 1867, pe timpul esosițiunei în Tuillerii, pe când dansam cotilionul, observai pe Bismarck, care sta într'un colț al salei și privia. De-odată-mi veni ideia réutăciôsă, sé-i ofer un buchet de rose, provocându-l în modul aceste, ca sé danseze cu mine. Bismarck primi buchetul și dansarăm împreună un vals, care a mers escelent. Tôta lumea era intrigată de acest mic incident, pentru-că Bismarck trecea și atunci de o personalitate însemnată, și se scia, că juca un rol serios în afacerile Statului: toți suveranii, cari erau de față făceau, haz, vędându-l dansând. După vals, mé reconduse la locul meu și mi predete un bobocel de rose, pe care îl purta în butoniera fracului séu, cu cuvintele: „Păstrați acest boboc, Madame, ca amintire a ultimului vals, pe care l'am dansat în viața mea, și pe care nu-l voi uita nici-odată.“

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena.

Din 20 Mai 1895.

Table of stock market prices in Vienna, listing various securities and their values.

Cursul pieței Brașov.

Din 21 Mai 1895.

Table of market prices in Brașov, listing various goods and their values.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu.

Anunțuri (insertiuni și reclame)

Sunt a se adresa subscrise, administrațiunii. In casul publicării unui anunț mai mult de odată se face scădemânt, care crește cu cât publicarea se face mai de multe ori.

Administrațiunea „Gazeta Transilvaniei.“

Advertisement for Mariar-Zeller medicine, featuring an image of the product and detailed text describing its benefits for various ailments.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Mai 1895.

Large railway schedule table with multiple columns and rows, detailing train routes, departure times, and station names across various regions like Budapesta-Predeal, Ghiriș-Turda, etc.

Nota: Orelle însemnate în stânga stațiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadrați cu linii mai negre însemnăză orele de noapte.